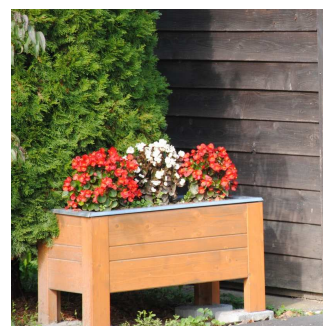

BELSŐSÁRD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV | 2017

TARTALOM

1. BEVEZETŐ	3
Polgármesteri köszöntő	3
A településképi arculati kézikönyv célja	3
2. BELSŐSÁRD BEMUTATÁSA	4
Táji adottságok, természeti értékek	5
Táj- és településképi alakulása	6
Általános településképi, településkarakter	7
3. BELSŐSÁRD - ÖRÖKSÉGÜNK	8
Örökségünk Népi építészeti értékek	9
Örökségünk Gazdasági épületek, melléképületek	10
Örökségünk Közterületi elemek, tájértékek	11
Örökségünk Táji és természeti és művi értékek	12
4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK	13
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK LEHATÁROLÁSA	13
Hagyományos, laza falusias karakter	14
Gazdasági területi karakter	15
Beépítésre nem szánt karakter	16
5. AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ	17
5.1 AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓK-ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK	17
Ajánlások Hagyományos, laza falusias karakter	17
Ajánlások Gazdasági területi karakter	18
Ajánlások Beépítésre nem szánt területi karakter	19
5.2 AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ – ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK	20

Telepítés, lakótelek beépítése	20
Épületmagasság, tömeg	20
Tetőhajlásszög, tetőforma	21
Légvezetékek elhelyezése	21
Cégérek, reklámok, egyéb berendezések	22
Homlokzatképzés	23
Szín és anyag használat	24
Részletek, ajtók, ablakok	25
Kerítések	26
Kertek	28
Közterületek	29
Utcabútorok	30
Közüintézmények, lakóépületek	31
6. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZEI RÉSZLETEK	31
7. JÓ PÉLDÁK –SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK, EGYÉB BERENDEZÉSEK	33

1. BEVEZETŐ

Polgármesteri köszöntő

Belsőárd első írásos említése 1389-ből származik és „Sárd” néven említik először. Belsőárd név alakját 1773-ban kapta meg.

Belsőárd az elmúlt 27 évben jelentős fejlődésen ment keresztül. Utcáink, parkjaink megszépültek, középületeink, a temető és a ravatalozó is megújult. 20 évvel ezelőtt talán még én sem gondoltam, hogy Belsőárdon is elérhető a világháló, és akár a tengeren túlra is lehet telefonálni. Ugyanolyan szintű szolgáltatást tudunk nyújtani a lakosoknak, mint bármelyik város.

Belsőárd őrzi a népi hagyományait, szokásait. Településünk arculatában jelen vannak a régi és az új építészeti stílusjegyek is, melyeket ez a kézikönyv is tartalmaz.

Vannak helyi védelem alatt álló épületeink is.

Belsőárd egységes faluarculattal rendelkezik, ezért vonzó hely a fiatalok letelepedése számára.

Fő célom, hogy Belsőárd épüljön, szépüljön, gyarapodjon és gazdagodjon.

Vida József
polgármester

A településképi arculati kézikönyv célja

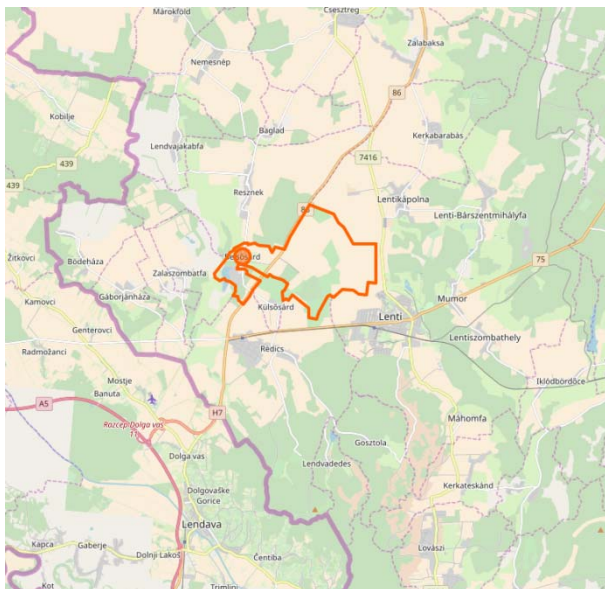
Az egyedi településkarakter, a megőrződött történetiség egyre jobban felértékelődő adottsága, tulajdonsága a településeknek. Minden egyes épített környezeti elem az utcakép, a településképi, és a táj összképének a része, ezért nagyon fontos, hogy minden beavatkozás ezek figyelembe vételével történjen.

Ennek elősegítése érdekében a településképi arculati kézikönyv:

- bemutatja a településképi alkotó elemeit, a település építészeti karakterét, szépségeit, értékeit, egyediségét, részleteit;
- javaslatokat fogalmaz meg az esztétikus településképi alakítására;
- építészeti útmutatóként, ajánlásokkal, jó példákkal segítséget nyújt az építetőknek és a tervezőknek új építésnél, meglévő épület felújításánál, átalakításánál;
- szemléletformáló dokumentum, mely nem kötelező jellegű ajánlásokat fogalmaz meg.

A kézikönyv lehetővé teszi a folyamatosan érkező hozzászólások, javaslatok és tapasztalatok beépítését. Az idő elteltével, a településképi alakulásával, új épített elemek megjelenésével az ajánlások és bemutatott példák is bővíthetők, cserélhetők.

A fentiekén kívül figyelembe kell venni az országos jogszabályi előírásokat, a helyi építési szabályzatot, a településképi rendeletet és a főépítési javaslatokat is.

2. BELSŐSÁRD BEMUTATÁSA

Belsőárd Zala megye nyugati részén fekszik, közel a szlovén határhoz. Belterülete bekötőúttal csatlakozik a nagyforgalmú 86. számú úthoz. A falu a járás székhelyétől Lentitől 7 kilométerre, a közös hivatal központjától, Rédicstől 3 kilométerre van.

A község nevének első említése 1389-ből származik. Sard-nak hívták ekkor. A név a mai alakját 1773-ban nyerte el „Belső Sárd” formában. A falu neve a Kandia-patak régi nevéből származik, mivel e vízfolyást korábban „Sárd”-nak hívták.

A XIV. századtól rendszeresen szerepel a feljegyzéseken, mint „Olsaad”. Birtokosai közé tartoztak a Bánffyak, Nádasdy Ferenc. Nádasdy-t a Wesselényi féle összeesküvés miatt perbe fogták, ezt követően a falu a kincstáré lett és a „lenti kamará”-hoz tartozott. 1690-ben a kincstártól vásárolta meg Esterházy Pál nádor. Az ő irányításával kezdődött a lakosság újratelepítése, a törökök visszaszorítása után.

A kisközség előbb az alsólendvai, majd az örökébe lépő Lenti járáshoz tartozik. A falu gazdasági fejlődését megtörte az első világháború utáni trianoni határ kialakítása.

Természetes központjától, Alsólendvától elvágva, majd a II. világháború utáni, rossz magyar-jugoszláv viszony miatt megrekedt a fejlődése.

Belsőárd 9,79 km² nagyságú területen fekszik. A település a XX. század elején 240 körüli lakossal rendelkezett, a népesség az 1930-as évektől folyamatosan fogy.

A népesség csökkenés folyamatát a II. világháború utáni helyzet gyorsította fel; Jugoszlávia közelsége, a határsáv miatt évtizedekig tilos volt az építkezés, semmilyen infrastrukturális fejlesztés nem indult meg, térségi kapcsolatai féloldalassá váltak.

Jelenlegi lakónépessége 95 fő.

A település a Kerka - vidék (Hetés) kistájon fekszik, a Lenti-medencében, környezete, formakincse síksági feltöltött süllyedék, átlagos magassága 170 m. A térség a Lenti-medencéhez tartozik - tökéletesen feltöltődött síkság, felszínét a Kandia (volt Sárd), a Szentgyörgyvölgyi patak, a Nagyvölgyi patak és a Sárberki-patak üledékei töltötték fel.

A település nyugati közigazgatási határa mellett csordogál a Szentgyörgyvölgyi patak északkeleti és délnyugati tengellyel. A patakmedret mezőgazdasági területek, vizes élőhelyek, gyepek facsoportok, erdőfoltok kísérik, keretezik.

A Kandia patak is a település külterületén kanyarog a 86. számú főúttól nyugatra. A patakot erdők kísérik, bányászati tevékenységből visszamaradt és rekultivált horgász és látványtavak szegélyezik. Természetbe ágyazott, lágyan hullámzó környezetet teremt a tavak együttese. A közigazgatási terület északkeleti részén a mezőgazdasági földrészletek futnak le a patakpartig, szántóföldek, rétek, a nagyüzemi termelés egybefüggő látványát jelentik meg.

Az éghajlat a mérsékelt hőigényű, vízigényes mezőgazdasági kultúráknak megfelelő.

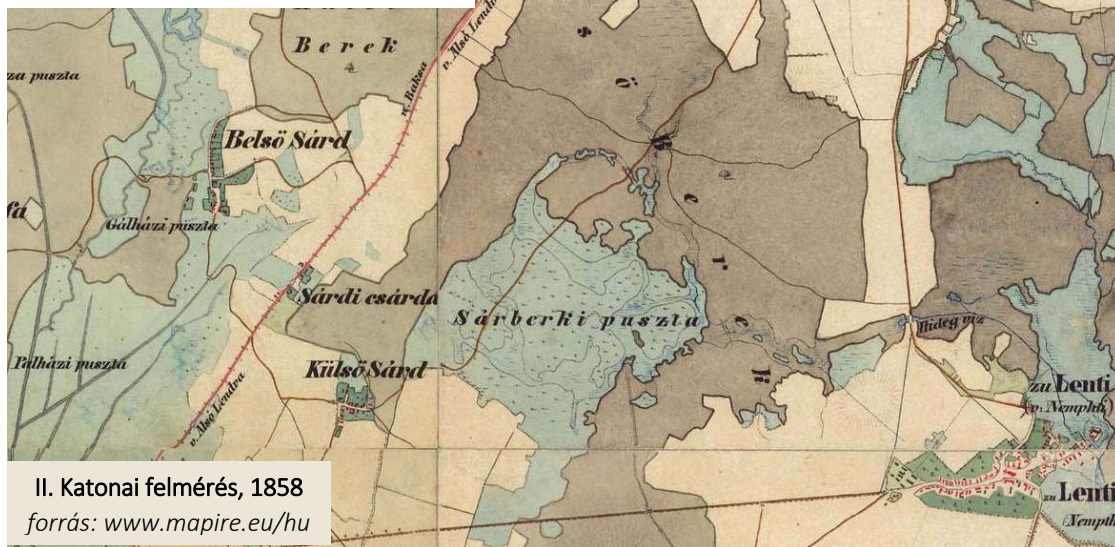
A területet barna erdőtalaj és öntéstalajok borítják. A réti öntéseken ártéri ligeterdők, továbbá akác, a tölgy és éger-erdők találhatók, az erdősültség jelentősen alatta marad a térségben megszokott aránynak. A szántók területe csekély, pedig a területi adottságokhoz képest jó minőségűek a földek (20 AK), a mezőgazdasági terület többsége rét és legelő (9 AK), szőlő nincs. Az erdőtenyészet számára a gyengébb talajok is megfelelő feltételeket biztosítanak.

Táji adottságok, természeti értékek

Táj- és településkép alakulása

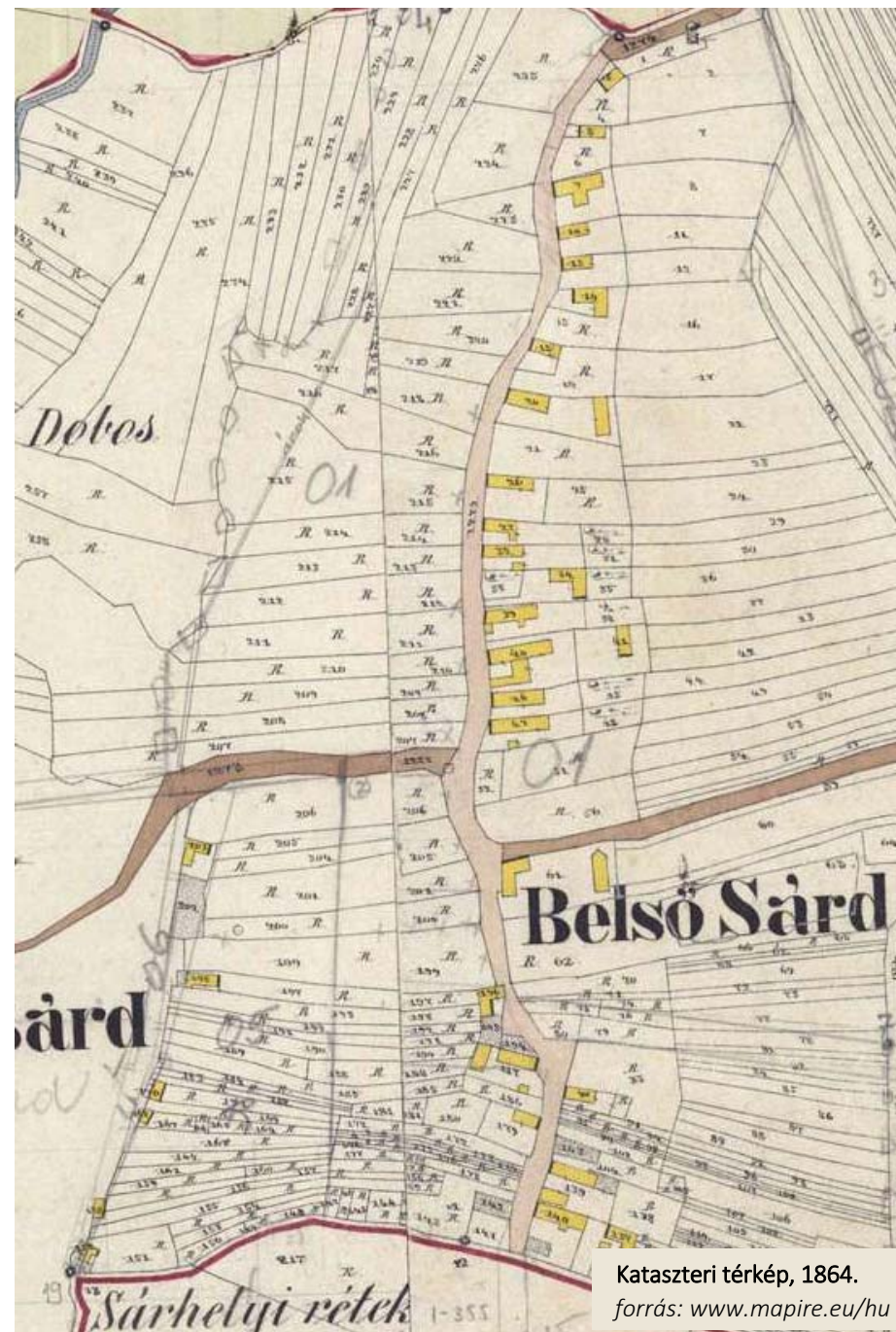

Az 1700-as évektől nyomon követhető a tájhasználat alakulása. A község jellegzetes útifaluként alakult ki, jellemzően a bekötő úttól északra, egyoldalas beépítésként. A falu a Szentgyörgyvölgyi patak és a Kandia-patak között a folyásirányt követve települt. Nyugatra a patakágakat összekötő összefüggő, nagyterjedésű vizes terület található. Ez jelentősen korlátozta a kétoldalas beépítésű utca kialakulását. Keleti irányban az országút mindkét oldalán a mezőgazdasági használat a meghatározó. Az erdőtömbök a vizenyős részeket és a mezőgazdasági részeket tagolták.

Az 1858-ban készült - a II. katonai felmérést bemutató - térképen látható hogy az országút és a beépített falurész között több kanyargó a magasabb ponton haladó bekötőút létezett. Az egyik a déli irányú Külsősárral kötötte össze a falut. Az országút megközelítően a mai 86. számú főút vonalán haladt.

Az 1864-ben készült kataszteri térkép szerint Szentgyörgyvölgyi patak mentén egykor malom is állt.

A falu beépített részén a keskenyebb telkeken hosszázak épültek fából. A szélesebb telkekre hajlított ház vagy „U” alakú ház került. Jellemzően az úthoz előkert nélkül kapcsolódtak az épületek. Hátrahúzott a telek belsejében álló épület csak egy-két esetben épült. Az épületek az északi telekhatárra épültek jellemzően egy-két kivételtől eltekintve. A vizes rétek legelők még a XX. század fordulóján is korlátozták a falurész kétoldalassá válását és a növekedést. Ekkor még a teljes épületállomány, mind a lakó, mind a gazdasági melléképületek fából épültek, jellemzően sárral tapasztott, meszelt falazatú, zsúptetős boronaházak voltak.

A külterület általános tájképét jellemzően a mezőgazdasági szántó területek, valamint a mélyebben fekvő vizes területeken kialakult rétek, kaszálók határozzák meg. Az északkelet-délnyugati irányú vízfolyásokat, a Szentgyörgyvölgyi patakot, a Kandia-patakot és a jellemzően elegyes facsoportok kísérik. Nagyobb összefüggő erdőterület a falu belterületétől nyugatra húzódik. A nyugati oldalon a településkaraktert a kaszáló zöldfelülete adja. Egyik irányban sem töri meg a síkság és a horizont találkozásának látványát út menti fasor. Nem jellemző nem tűnik fel a mezőgazdasági területen az épület, a melléképítmény. A település közigazgatási területe sík, így a település belterülete a jellemzően földszintes beépítésével belesimul a környező tájba. A majorság állattartó telepe sem emelkedik ki a jellemzően földszintes épületeivel. templomtorony sem jelenik meg tájékozódási pontként környezetétől a temető és a majorság válik el. A falu belterülete észak déli tengelyű, hosszan elnyúlik az enyhén kanyargó főutca (Petőfi Sándor utca) mentén. Mára a beépülése már kétoldalasnak tekinthető, kisebb nagyobb beépítetlen kertrész a kétoldalasságot megszakítja az utca nyugati oldalán. A falu központját a faluház alkotja. Az utca mentén a keskeny mély telkeken, jellemzően az északi oldalhatárra épülve állnak a lakóházak. Ahol a telekszélesség megháromszorozódik, az északi oldalhatár helyett az épület a déli oldalhatáron áll, vagy mély előkertet tartva a telek hátsórészébe került. A XVIII-XIX. századi telekstruktúrából és a hagyományos beépítési módból adódóan megőrződött a beépítés jellegzetes ritmusa.

Általános településkép, településkarakter

Üstökös homlokzatú ház, 1960
forrás: www.hungaricana.hu

Méhes, 1960
forrás: www.hungaricana.hu

3. BELSŐSÁRD - ÖRÖKSÉGÜNK

Örökségünk, ezen belül a települési értékek felkutatása illetve védelme meghatározó a település identitásának megerősítésében, népességmegtartó erejének fokozásában. A fejlesztések érvényesülésének fontos feltétele, hogy azok a már meglévő környezeti értékekre figyelemmel valósuljanak meg. Egy új épület tényleges értékének jelentős része abban a többletben realizálódik, ami a környezet, a település már meglévő értékeiből vetül rá.

Az örökség egyes elemei ma már nem láthatóak csak fényképen. A régi fotó is közvetíti az épülethez építményekhez kapcsolódóan az anyagismeretet, a mesterségbeli tudást, a környezethez, a tájhoz, természethez való viszonyulást, az élet tiszteletét, a megélhetési nehézségek ellenére.

A mai 86. számú és 7418 j. út kereszteződése.
forrás: www.commonswikimedia.org

A népi építészeti értékek körébe az igényesen megépített lakóház épp úgy beletartozik, mint a melléképület, vagy a melléképítmények körébe tartozó gémeskút.

Az 1900-as évektől már többnyire téglaházakat építettek, de még találni boronafalas lakóépületet is. A településen megmaradt hagyományos lakóépületek jellemzően hosszházak, azaz az utcára merőleges hossztengetlyű, földszintes lakóházak, ahol a tisztaszoba, a konyha és a kamra, később szoba alkotta a lakóteret. Ezek jellemzően oromfalas hosszházak, az oromfalra picit ráfutó fedéssel.

A térségre és így a településre is jellemző volt a kódisállással kialakított házbejárat, valamint a „torkos pajta”, „torkos ház”. Utóbbi példái ma is formálják a településképet. Az épületek is a homlokzatuk is egyszerű, díszítésük visszafogott, de igényes harmóniát tükröző, a formálással, a homlokzat kialakítással, az anyaghasználattal, a színezéssel.

A lakóházak többsége az utcafrontra a közterületi telekhatárra épült már a múlt században is. Néhány teleknél kialakult a lakóházak előtt egy minimális előkert a fésűs beépülés révén, vagy annak köszönhetően, hogy az épület eleve a telek belső részén épült.

A településen a földszintes épületek a jellemzők a lakóházaknál is és a melléképületeknél is. A hagyományos épületek utcai homlokzata két ablakos.

A településen megtalálható néhány jellegzetes hajlított ház is.

Örökségünk | Gazdasági épületek, melléképületek

Különleges értéket képviselnek a faluban szép számban fellelhető, jellemzően a lakóházak mögött sorakozó melléképületek. A gazdálkodáshoz, kerthasználatához, portahasználatához a melléképületek, melléképítmények széles skálája kapcsolódik (szárítók, terménytárolók, pajták, istállók, csűrök). A melléképületek hossz tengelye általában a lakóépület hossz tengelyével megegyező.

Az épületek tömege, pajták istállók esetében megegyezik a lakóház tömegével, vagy azt szélességben és magasságban meg is haladja a funkcióhoz igazodóan.

A melléképületek is a lakóházakhoz hasonlóan tartós anyagokból épültek, jellemzően téglából falazottan épültek, vakolat került rájuk, ereszképzésre a fa használata volt a jellemző. A nyílászárók is fából készültek. Az épületek fedőanyaga döntően a cserép volt és még ma is az. A fából készült góré csapadékvíz elvezetését, eső elleni védelmét is a cserép biztosítja.

Belterületen, vagy külterületen az útkereszteződéseknél, az utak mentén, vagy a rét legelő közepén fel-feltűnik egy-egy egyedi tájérték. Ez lehet lábazatra és talapzatra állított faragott kőkereszt korpusszal, Krisztus, Szűz Mária, Mária Magdolna faragott szobrával, de lehet koros tájformáló, szoliter fa, vagy kopjafa a tavat keretező fák árnyékában.

A közterületi elemnek tekinthető a horgásztavak piknikező része, a rönkből faragott pad és asztal, a fából kialakított esőbeálló fedett terasz, szaletli. Ezek mind közösség szervező közösség alakító elemek.

öreg tölgy
forrás: www.mapio.net

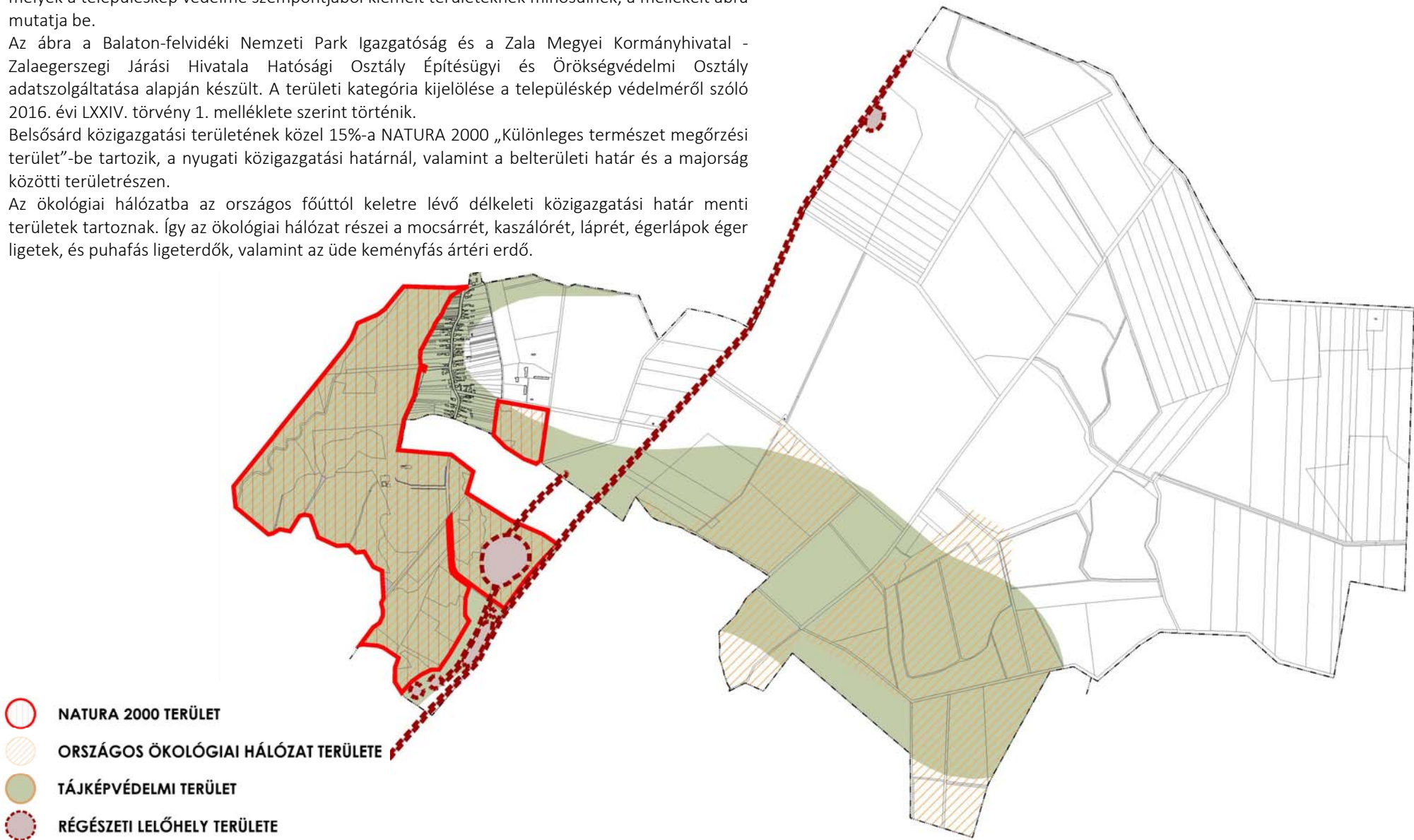
Településkép védelme szempontjából kiemelt területek

A település közigazgatási területéhez tartozó, fokozott országos védelem alatt álló területeket, melyek a településkép védelme szempontjából kiemelt területeknek minősülnek, a mellékelt ábra mutatja be.

Az ábra a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság és a Zala Megyei Kormányhivatal - Zalaegerszegi Járási Hivatala Hatósági Osztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály adatszolgáltatása alapján készült. A területi kategória kijelölése a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 1. melléklete szerint történik.

Belsőárd közigazgatási területének közel 15%-a NATURA 2000 „Különleges természet megőrzési terület”-be tartozik, a nyugati közigazgatási határnál, valamint a belterületi határ és a majorság közötti területén.

Az ökológiai hálózatba az országos főúttól keletre lévő délkeleti közigazgatási határ menti területek tartoznak. Így az ökológiai hálózat részei a mocsárrét, kaszálórét, láprét, égerlápok éger ligetek, és puhafás ligeterdők, valamint az üde keményfás ártéri erdő.

Belsőárd közigazgatási területe két nagy csoportba tartozik a beépítés karaktere szempontjából.

Beépítésre szánt területek

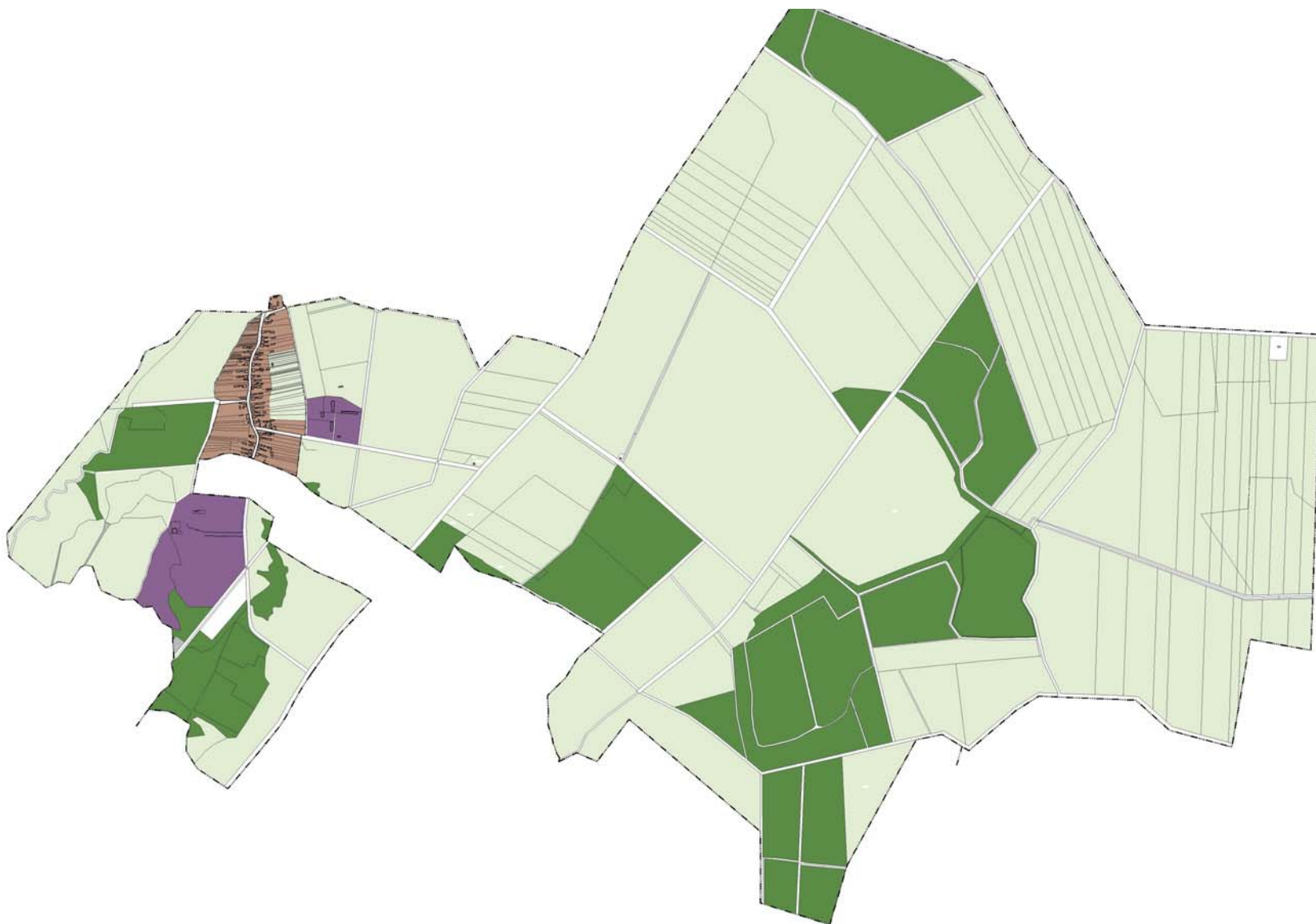
A közigazgatási terület nyugati részén alakult ki a belterület. Belterületi határon belül a beépítésre szánt területek vannak, vagyis a lakótelkek és a faluház épülete, telke. Ez a közigazgatási terület kisebb részét a központi belterületet és a majorság mezőgazdasági üzemi területét fedi le. A lakótelkek a Petőfi utca mentén sorakoznak.

Beépítésre nem szánt területek

A közigazgatási terület 90%-át lefedő külterületbe a beépítésre nem szánt területek tartoznak. A külterület teljesen amorf, szabálytalan, nyugati része elkeskenyedő önmaga felé visszakanyarodó. Itt alakult ki a belterület a belterülethez keletről kapcsolódó állattartó telep, a major és a délnyugati közigazgatási határ mentén a működő külszíni bánya a már kitermelt felületen lévő vízfelülettel és a bányaüzem területével és épületeivel. A közigazgatási terület 4/5-én a nagyüzemi, nagytáblás mezőgazdasági hasznosítás a meghatározó. Ezek a szántók, a rétek legelők. Összességében a beépíttelenség határozza meg a táj feltárulását, a művelt felületek egymásba kapcsolódását. A település külterületein jellemző tradicionális tájhasználat az erdő, mely a sík terület látóhatárát szegélyezi.

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK LEHATÁROLÁSA

Hagyományos, laza falusias karakter

Az eltérő korokban épült lakóházak váltják egymást. Az épületek mindegyike földszintes. Kialakításukra jellemző a telek oldalhatárával párhuzamos épület elhelyezés. Ha az épület hossz tengelye az utcára merőleges az épületet lezáró nyeregtető az oromfalra fut. Ha az utcával párhuzamos az épület hossz tengelye az utca felé az épületet lezáró homogén tetőfelület fordul. A szélesebb telek adta lehetőségeket kihasználva, utcával párhuzamos tömeggel is készültek épületek, ehhez illeszkedő nyeregtetővel, több álló formátumú ablakkal az utca felé. Az épületek belső kialakítása a háromosztatú parasztházzal nagyrészt azonos, annak kis módosulásaival. A homlokzati formálás egységes elemek felhasználásával alakult, az anyagi lehetőségektől függő mennyiségű vakolatdíszekkel, párkányokkal. Ezek az épületek a mai napig megtalálhatóak, leromlott, vagy felújított, átalakított állapotban. Az előkertek megléte vagy hiánya sajátos eleme az utcaképnek. A folytonosság következő állomása a kétablakos sátoztetős kockaház, mely szintén gyakran jelenik meg az utcaképben. Az elmúlt évtizedekben épült, jellemzően tetőtér beépítéses lakóházak is tartják az utcára jellemző épület elhelyezést.

A település szövetétől keletre alakult ki és alakult át az állattartó telep mezőgazdasági üzeme. A belterülettől egy kicsit délebbre erdősávok között külszíni bányaművelést folytatnak, így a létrejött bányató körül és a bányaudvar üzemi területéig terjedően kitermelt anyag depónia és meddő depónia magasodik a sík terep fölé. A központi épületek településtől idegen épített emeletes tömege emelkedik ki a környezetből. A mezőgazdasági major területén mezőgazdasági üzemi tevékenység befogadására alkalmas állattartó épületek, építmények találhatók. A telephely használatában, működtetésében és az épületek formálásában a tevékenység, annak technológiai igényei a legmeghatározóbbak, a csarnokok méretét homlokzati képzését, anyaghasználatát, lezárását is a technológiák vagy a gazdaságossági szempontok határozzák meg. A szélesebb épületeken az alacsonyhailású, legfeljebb 20°-30 ° tető is hatalmas tömeget keletkeztet.

Gazdasági területi karakter

Beépítésre nem szánt karakter

A település külterületein jellemző tradicionális tájhasználat az erdő- és mezőgazdaság, azon belül is a szántóföldi művelés és gyepgazdálkodás.

A mezőgazdasági területek a külterület meghatározó tájalkotó elemei. A tájhasználat változatos: a mezőgazdasági területek egyrészt szántóföldi növénytermesztéssel, másrészt rétként, legelőként hasznosítottak. A szántóföldi művelés nagy összefüggő területeket hasznosít egyben. A nagytáblás művelés adja a táj karakterét. A tájképi megjelenést a kultúrnövények időszakos váltakozása fejlődése adja.

A tájat tagolja a vízfolyások, árkok rendszere, főként a belterülettől nyugatra a Szentgyörgyvölgyi-patak, délkeletre – keletre a Kandia-patak. A patakokat, árkokat fasorok és facsoportok kísérik és gyepes felületek, amelyek egy-egy réthez, legelőhöz kapcsolódóan megzöldítik a tájat. A vízfolyások a tájszerkezet meghatározó elemei, az ökológiai kapcsolatok fennmaradásának fontos biztosítékai.

A mezőgazdasági területre is és az erdőkre is a beépítetlenség a jellemző, ami tájképvédelem szempontjából rendkívül kedvező.

Ugyancsak kedvező megjelenésű és hangulatú a természetközeli rekultivációval kialakított horgásztavak, látványtavak együttese.

5. AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

5.1 AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓK-ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Ajánlások | Hagyományos, laza falusias karakter

Követendő ajánlások, javaslatok:

- Az előkert hullámsága megtartandó, vagyis az épület utcához viszonyított helyzete őrzendő meg, az előkert nélkülség, vagy a változó mélységű előkert, vagy a fésűs jelleg.
- A karakter hangulatát előkerttel rendelkező, vagy előkert nélküli földszintes családi ház és az oldalkerti udvar egymás mellettsége adja. Az oldalkertek ritmusa megtartandó.
- A földszintes háznak közvetlen kertkapcsolata van, nem szükséges a padlástér beépítése, főleg nem az utca felől.
- Igazodni szükséges az előkert hagyományosan kialakult mélységéhez, az új épület hossz tengelye ne változzon, és ne változzon az oldalsó telekhatárokhoz és a közterületi telekhatárhoz igazított helyzete.
- Az utcafronti homlokzat, síkban történő mozgatása, kerülendő.
- Igazodni szükséges, az utcafronti homlokzati szélesség egységességéhez, igazodni szükséges a tető és gerinc irány jellemzőjéhez, valamint a felépítmény nélkülséghez az utcáról látható homlokzatokon.
- Ha még áll a felújítandó épületnél, törekedni kell a hagyományos jelleg, arányok megtartására.
- Igazodni szükséges a szomszédos épületeken kialakult tetőhajlásszöghöz (legfeljebb 45°), a tető beépítési igénye esetén a bevilágítási és szellőzési lehetőségeket úgy célszerű megválasztani, hogy a homogén felületek összhatását ne törje meg.
- Épületszélességtől függően az utcai homlokzat bejárat mentességét garázskapu és erkély mentességét lehetőség szerint meg kell tartani.

Kerülendő jellegzetességek:

- Utcái homlokzatra ne kerüljön garázskapu, torony, álló tetőfelépítmény.
- A földszintes háznak közvetlen kertkapcsolata van, nem szükséges a földszinti, vagy a tetőtéri erkély.

Délről a mezőgazdasági szántóterületből emelkednek ki a megújított állattartó telep. Az épületek átalakulását a tevékenység, annak technológiai igényei formálhatják, az új csarnoképületek méretét, tagolását, anyaghasználatát, homlokzati képzését, színezését is a működési technológia valamint a gazdaságosság diktálja.

Követendő ajánlások, javaslatok:

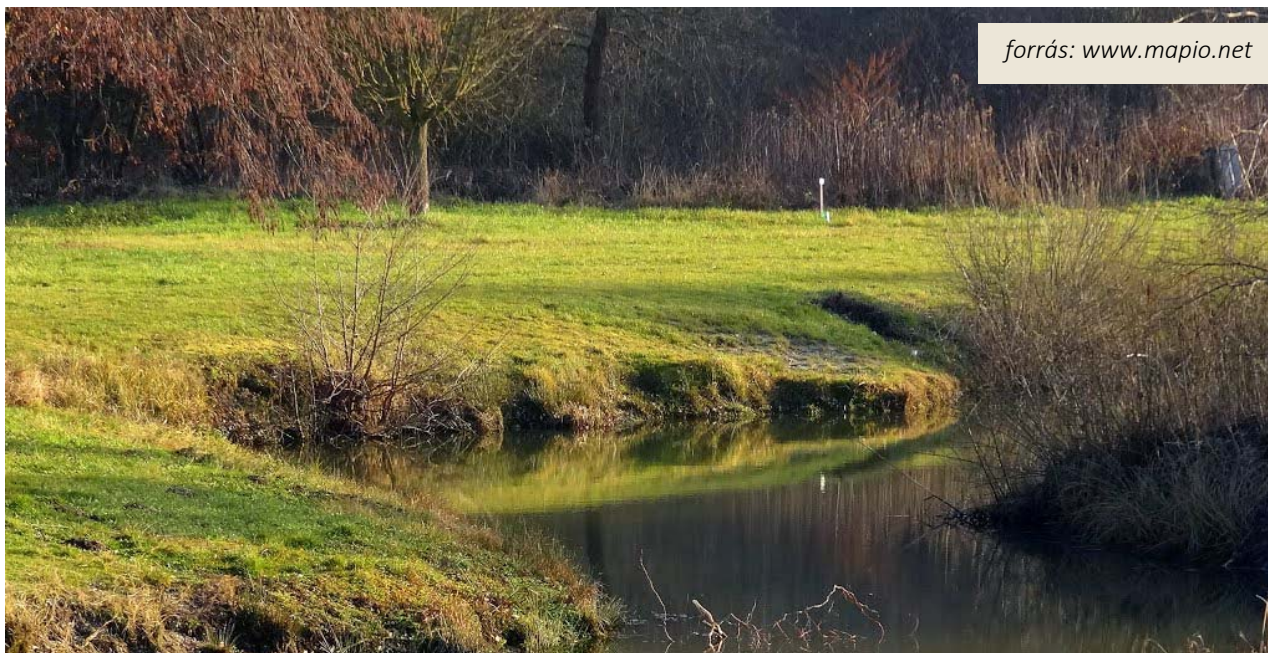
- A korábban működő majorság barnamezős átalakulással újul meg és fejlődik tovább. Az arculatot így a nem rég épített új épületek tömegei határozzák meg. A telephely nem kapcsolódik közvetlenül lakótelkekhez. Bővítésnél a kialakult földszintes épületformákhoz és anyaghasználatához szükséges igazodni.
- Magastető épületek létesítése javasolt, széles épületre 30°-ot meghaladó hajlású, egybefüggő nagy tetőtömeg ne kerüljön.
- A homlokzatokon hagyományos és korszerű építőanyagok egyaránt alkalmazhatók, a technológiától és a tűzrendészeti követelményektől függően.
- Tetőfedőanyag homlokzatra burkolatként lehetőség szerint ne kerüljön.
- Törekedni kell a homlokzati építőanyagok harmonikus összeválogatására a hagyományos anyagok és a sajtolt fémlemezek felületben is és színben is egymáshoz igazodók legyenek.
- Fontos követelmény a zöldfelületek igényes betelepítése, de nem csak a minimálisan szükséges szinten. A parkolók fásítása a dolgozók komfort érzetét és a telep mikroklímáját is javítja. Csökkenti a nagykiterjedésű burkolt manipulációs felületek mikroklímát megváltoztató hatását. A fásítás segít a tájba, településképhez illesztésben, főleg a telekhatárok mentén mivel a telep tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen helyezkedik el.
- Fontos a telephelyek tisztántartása, karbantarthatósága, az avult építménynek felújítása. A szabadtéri manipulációs felületeket vízzáró teherbíró burkolattal célszerű ellátni. Kerülni kell a gyomosodást, felgazosodást.

A beépítésre nem szánt területeken a tájban minden beavatkozást kerülni kell, vagy ha mégsem kerülhető körülmények között kell megvalósítani, legyen az épület, vagy bármilyen vonalas, esetleg pontszerű építmény. Építeni a szántókon, erdőkben, patakok, árkok partján nem lehet, csak rendkívül korlátozottan.

Követendő ajánlások, javaslatok:

- A területek beépítetlen jellegének megtartása a jövőre nézve is kívánatos.
- Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. Főleg a horgásztavak látványtavak környezetében.
- A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, új felszíni elektromos hálózati vagy új hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott.
- A legelőkön a deleltető facsoportokat csak mértéktartóan célszerű telepíteni. A tájkarakter így őrizhető meg.
- Erdőtelepítések, tájfásítások meghatározásánál kiemelt szempont a mezőgazdasági táj ökológiai és környezetvédelmi tagolása.
- Tájfásításra a tájhozony növényfajok javasoltak. A természet- és tájvédelmi szempontból növénytelepítésre javasolt fajok listája és a kerülendő, inváziós fajok jegyzéke megtalálható a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.
- Tájfásítás az utak mentén és az eltérő területhasználatok határán javasolt, mint pl.: mezőgazdasági szántó és állattartó telep, valamint a bányaudvar, bányaművelés határa.
- A magasabb ökológiai, de alacsonyabb termőhelyi értékű mezőgazdasági területek esetében kiemelt cél a környezeti kímélő területhasználat, a táji változatosság, mozaikosság fenntartása: gyepek –ligetek-erdők, nádasok, nedves – vizes élőhelyek megóvása illetve területi részarányuk növelése.
- Fáslegelőn, nedves réten és lápos-mocsaras területen és ezek 500 méteres körzetében a burkolatok és vonalas létesítmények, légvezeték infrastruktúra építése kerülendő.

Ajánlások | Beépítésre nem szánt területi karakter

forrás: www.mapio.net

5.2 AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ – ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK

Telepítés, lakótelek beépítése

A főútcán hasonló méretűek, jellemezően keskenyebbek a telkek, de 1-2 szélesebb telk is része az utcaképnek.

A beépítési karakterben domináns az oldalhatáron álló beépítési mód. Előkert nélküli és előkertes kialakult beépítés is jellemző. A főútca vonalvezetése miatt egy-egy szakaszon a fésűs jelleg a meghatározó. Új épület létesítésénél a környezet meglévő épületeinek vonalához szükséges illeszkedni. Igazodni szükséges az új épületnél az eredeti épülettengelekhez.

Az épületek egységes nyugodt jó ritmusú képet adnak az előkert méretek változatosságával, és a változó méretű épülethossz és szélesség esetén. A növényzetben gazdag elő- és oldalkertek mozgalmassága egységes utcaképet eredményez. Az esetleges új 10-15m mélységű előkert megtöri az egységességet, a kialakult rendszert.

Épületmagasság, tömeg

A lábázat, a falmagasság, a térfal építése, vagy elhagyása eltérő magasságú épületekhez vezet. Javasolt igazodni a kialakult párkánymagassághoz, tetőformáláshoz. Kiugróan magas épület megbontja a nyugodt egységességet. Ha a telekméret lehetővé teszi a helyiségeket egy szinten célszerű elhelyezni egy jellemzően földszintes utcaképben. Emeletes épület Belsőárdon nem kívánatos.

Kerülni kell a telkek összevonását. Ha a telkek szélessége mégis összeadódik, akkor is törekedni kell a karakteri rendszer megőrzésére. Az utcával párhuzamos hossztenge lyű új és az utcára merőleges hossztenge lyű lakóépületek változatossága megőrzendő. Melléképület a főutcai telekhatár közelébe ne kerüljön.

Az igazodás a párkányképzésnél és tetőhajlásnál legfeljebb 0,6m-es eltérést enged magasságban. Az alkalmazott tető hajlásszög 30-40° között illeszkedő. A tető karakterénél az épület hossztenge lyéhez célszerű igazodni, ha az épület oromfalas volt, akkor oromfallal, ha az utcával párhuzamos gerincű volt, akkor az utcával párhuzamos gerinccel kell formálni az új lakóépületet.

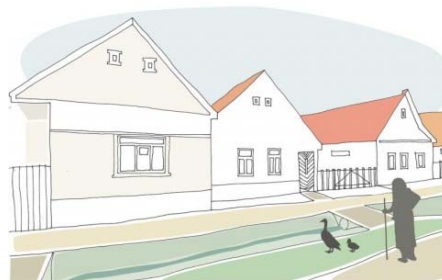

Tetőhajlásszög, tetőforma

Ha az utcaszakaszra a tetőtér beépítés nem jellemző, akkor az utcai homlokzat felé kerülni kell a tetőkiemeléseket, tetőmegemelés Azonos épületmagasság alkalmazásakor egységes, nyugodt utcakép jön létre. Jellemzően földszintes lakóutcába emeletes épület nem építhető, magastetős épületek közé emeletes lakóépület nem helyezhető. Kerülendő a kialakult oromfali szélességet és oromfali magasságot meghaladó oromfalas homlokzat építése. A gerinciránynak az épület hossz tengelyével kell megegyeznie.

Az oromfalas karakteren belül az épület szélessége legfeljebb 7m-9m közötti lehet. A kéttengelyes oromfalas térdfal nélküli karaktert megbontja az épületszélesség növelése, a térdfal építése, a fél utcai homlokzat tetőfedéssel megegyező burkolása.

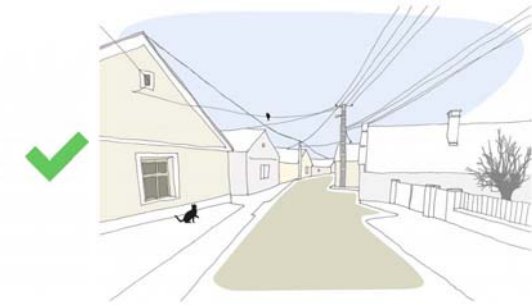
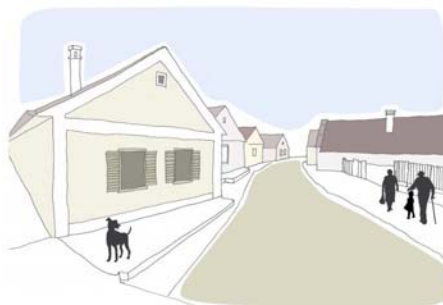
Az utcaképet megbontja a tetőtér beépítéses széles új lakóépület, de megbontja a kialakult településre jellemző tetőhajlásnál alacsonyabb hajlásszögű tetőképzés is. Az igazodásnak ki kell térnie a hasonló karakterű tetőfedő anyag használatára és a hasonló színvilági alkalmazásra is.

Légvezetékek elhelyezése

Kedvezőbb az utcakép, ha a villamos légvezetékek helyett és a vezetékes hírközlési légvezetékek helyett földkábeles kiépítésre kerül sor. Ha a pókhálószerű légvezetékek tömege eltűnik a közterületről, a szabad közlekedésre nem használt felületek beültethetők, fásíthatók. A légvezeték alatti sávok nem fásíthatók, balesetek elkerülése okán. A lakóutcák fásítása karaktert javító elem, a humánusabb lakókörnyezet kialakításának eszköze.

A szolgáltatóknál azonban nem szándék a korszerűsítés kapcsán a légvezetékek földkábelbe helyezés.

Kerítés kialakítás

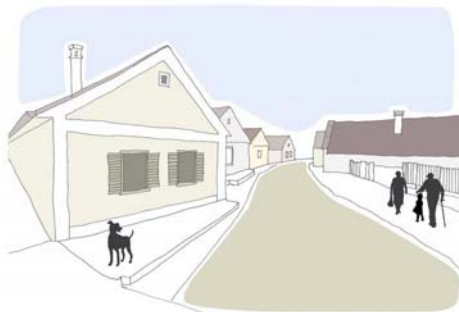
Olyan utcaszakaszon, ahol az áttört kerítés a jellemző az egységet megbontja a tömör kerítés létesítése. Az alacsony lábazat, a pillér nélküli, vagy a pillérekkel tagolt áttört mezők alkalmazása az előkertet összekapcsolja a közterületi zöldfelülettel, gazdagíthatja a lakótelket is és a közterületet is. A tömör kerítés és a magasra növesztett tömör tujasor idegen a településtől és a közlekedésbiztonságot, valamint a vagyon biztonságot is veszélyezteti. A közlekedésbiztonsághoz szükséges belátást és átláthatóságot kizárja.

Szín- és anyaghasználat

A világos pasztellszínek, a fehér meszeléshez közelítő színek, természetes építőanyag színek alkalmazása harmonikus környezetet eredményez. A mesterséges színező anyagokkal előállított rikító erős színek megbontják az egységes utcaképet. Színmeghatározásnál, színválasztásnál alkalmazásuk kerülendő.

A természetes építőanyag színekhez tartozik a melléképületeknél, gazdasági épületeknél jellemző látszó téglafelület, a településen ez nagyon karakteres, az alap színvilágot megadja. Ehhez igazodóan sötétebb pasztellszínek is alkalmazhatók a lakóépületeknél is.

Cégérek, reklámok, egyéb berendezések

A településre nem jellemző és kerülendő a hivalkodó cégér, eltúlzott léptékű cégreklám alkalmazása. Szintén kerülni kell az egyes berendezések (napelem, napkollektor, klíma, antenna, utólagos kémény) elhelyezését az utcai homlokzat irányába.

A szolgáltatások megnevezésének cégfelirata jellemzően a lakóház, vagy kereskedelmi épület bejárata feletti mezőben van, a homlokzathoz igazodó nagyságú felülettel.

A lakóház nyílás méreteit a bevilágítási árnyékolási igény, az adott kor építészeti stílus irányzatai is befolyásolják, valamint a korra jellemző forgalmazott építőanyag kínálat és árszint. Összességében a homlokzati megjelenést alakítja a letisztult, harmonikus formálás. Törekedni kell a letisztult harmonikus nyílászáró osztásokra, a hagyományos arányok megtartására, kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. Az ablakosztás rendszere formálta a homlokzatot. Korábban és napjainkban is az igényességet tükrözi, ha a nyílászárók (ablak, zsalu, ácsszerkezetű bejárati ajtó, pincelejárat, kerítéskapu) fából készülnek, az ablakok ajtók a homlokzat díszítő elemévé válnak. A vakolat architektúra volt a meghatározó. Vakolatból képzett díszítés csak a módosabb házaknál jelent meg. A díszítést ott, ahol volt és megmaradt a kódissállás, vagy az épület közepén kialakított kismélységű keresztzárny igényes kialakítása adta, továbbá visszafogottan az ablak, a pallótok, bélelt gerébtok, zsalu, az ereszképzés jelentette. A fa nyílászárót a családi házaknál még nem teljesen szorította ki a műanyag, de relatív olcsósága révén előretörése várható a fából készült szerkezetekkel szemben. A faszervezetek hátránya az ár mellett a folyamatos karbantartási igény.

A homlokzat formálása során kerülni kell az indokolatlan tagolásokat, homlokzati töredezettséget, az egyszerű letisztult formavilág nyugalmat végiggondoltságot sugall.

A tetőhajlásszög 30-40° közötti. Az ereszképzése mindössze 10-30 cm léptetett téglapárkányon, vagy az erre húzott vakolati holkeren nyugvó csüngőeresz. Anyaghasználatra jellemző a vakolt homlokzat. Az oromfalakon eredetileg két álló formátumú faanyagú szellőző volt a jellemző, a padlás vonalában egy, vagy két kisebb nyílással. A tetőn főleg cserép jelenik meg, mint a keletkezéskor meghatározó, textúrát, harmóniát adó építőanyag.

Homlokzatképzés

Szín és anyag használat

A település házainak színvilága nem egységes. Azokat a színeket kell előnyben részesíteni, amik a használt anyagokkal és a természetes építőanyagok színeivel harmonizálnak. A földszínek használata környezetbe, tájba illeszti az épületet. Színek harmonikus egymásmellettiége jelentősen növeli az épület esztétikus megjelenését. Elterjedt, ezért javasolt a vakolt felületek faburkolatok alkalmazása a homlokzati felületek egy-egy részletén. A melléképületeknél, melléképítményeknél akár a teljes homlokzati felületen is megjelenhet a fa színe és anyaga. Kerülni kell az indokolatlanul sok elütő szín megjelenését a családi házak homlokzatain. Alkalmazható a tört fehér felülrészek, a homok- és agyag szín, a tégl- és terrakotta szín falmezőkben, a pasztell földszínek, valamint természetes építőanyagok természetes színei. A földszintes épületeknél az erősebb, sötétebb színek is alkalmazhatók, kedvező összhatást teremthetnek. A meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott.

A javasolt tetőhéjalás: cserép, cserép jellegű tetőburkolat. Természetes anyagú réz, cink és felületkezelte fémlemezfedés (porbeégetett felületkezelte alumínium) legfeljebb a teljes tetőfelület 20 %-án. Az ereszpárkányzatnál a tégl, a fa és a vakolat. Nem javasolt a faforgácslap és az OSB lemez.

Nem javasolt tetőhéjalás a közterületről látható felületeken lakóépületeknél: a műanyag hullámlemez, az alumínium trapézlemez, a bitumenes zsindely, a bitumenes tekercs, a hullámpala.

A nyílászárók lehetnek egyszerűek és igényesen kialakítottak, használatuk hozzá adhat az épület arányosságához, vagy elvehet az épület megjelenéséből. A hagyományos pallótokos ablakok mai energetikai igényeknek megfelelő újragyártása a múlt a hagyományok tisztelését jelképezi, folytonosságot képvisel a jelenből a jövő irányában. Napjainkra megjelent a műanyag nyílászáró a lakóházaknál is. Mára már teljesen beépültek az anyaghasználatba az országos szintű támogatottság okán. A lakóépületeknél az igényesség szimbólumává vált a drágább, folyamatos gondozást igénylő, színezhető fa nyílászáró, fa zsalu valamint az új ablakon belüli vízszintes és függőleges tagolás, osztás. A hagyományos épületek ablakai általában álló téglány arányúak, azaz magasabbak, mint szélesebbek. A nyílások keretezése a módosabb épületekre volt jellemző. Anyagában ez lehetett vakolat architektúra, lehetett a zsaluhoz kapcsolódó faanyagú keretezés, valamint a látszó téglafelület oromlezárásnál, vagy sarokpillér jelképeként.

Kerítések

Az utcaképet az épületek mellett jelentősen meghatározzák a kerítések is, az előkert és az előkert nélküli beépítés esetén. A tömör kerítés nem jellemző a faluban, de egy – két helyen megjelenik látszó téglafelülettel, pillérekkel erősítetten, cseréppel lezárva. Tömör hatású, de sokkal oldottabb a sűrű növényzettel körbevett udvar.

Az áttört kerítés esetén, az alacsony tömör szakaszoknak, a lábazatnak a függőleges vagy vízszintes lécezéseknek köszönhetően kapcsolat teremődik a kert és a közterületi zöld között. Főként, ha a járda és a kerítés közötti sáv egynyári növényekkel beültetett.

Az áttört kerítéseknek színes a palettája, lakatos szerkezet és fa szerkezet kombinálásából. A fa jellegű kerítés a régmúlt és jelen között képez kapcsolatot a természetességével, egyszerűségével, sajátos ritmusával, környezetbe illeszkedő színével.

Javasolt a kerítés és az épület anyag- és színhasználatának összehangolása. A kerítések magassága inkább alacsony, de a magasabbak sem érik el a 1,8m-t. A tömör lábazat magassága 60cm-nél alacsonyabb.

A hagyományosan alkalmazott anyagok a természetes anyagok: a téglá, vagy téglaburkolat, vakolt festett lábazat és pillér, szürkére festett, vagy műkő jellegű beton, lakatos szerkezet, a fa.

Kertek

Az épített környezethez szorosan kapcsolódnak, a mindennapi élet kereteit adják a lakótelkek kertjei, a közösségi zöldfelületek, a pihenőkertek, a veteményesek, zöldséges kertek, a gyümölcsösök.

A lakott épületek esetében a lakótelkek elő és oldalkertjei rendben tartottak, gondosan ápoltak. Évelőnövények, valamint cserjék és fás szárú növények is találhatók bennük a gyepterületek mellett. A régi öreg tájhonos gyümölcsfák sokasága jellemzi a kerteket.

Az előforduló fafajok választéka színes, a lomhullató fák (pl.: tölgy, akác, nyár) térformáló hatása jelentős. Ritkábbak az örökzöld facsoportok, bokrok, legnagyobb arányban a gyepek, a vetemények és a gyümölcsfák alkotják a zöldfelületeket.

A kertek és a közterületi zöldfelületek ökológiai szempontokon túl esztétikai jelentőséggel is bírnak. A növényzetet védeni kell a meglévő, fás növényzet megtartásával. A telek ékessége lehet egy-egy korosabb fa, ha egészséges.

A kert megtartandó eleme az ásott kerekes kút, a kútkáva, a védelmet nyújtó tetővel.

A tájba illesztett épület nem hivatkozik, hasznosítja a fák szélvédelmét, árnyékolását is.

Közterületek

A közterületek, egyben közösségi terek nagyban befolyásolják a településről alkotott képünket, valamint a településen lakók közérzetét. A zöld utcák, gondozott utcabővületek nagyon fontos hozzátartozói az élhető településnek, és a barátságos, szerethető, esztétikus településképeknek. A lombhullató fák a nyári hőséget tompítják, az örökzöldek a környezetbe illesztést, takarás biztosítják. A közterületeken is az útburkolat melletti gyepterület a meghatározó csak néhány helyen színesít egy-egy virágágy. A közterületi tájékoztató és információs táblák, utcabútorok és egyéb köztárgyak elhelyezésének is a helyei a közterületek.

Azokban az utcákba, ahol nincsenek vagy hiányosak a fasorok azonos fákát célszerű ültetni az egységes karakteres összhatás érdekében.

Utcabútorok

A településen a közterületre kerülő elemek többsége fából készül a hagyományok miatt és az anyag természetes volta miatt. A fa az erdők közelsége miatt régen a legfontosabb építőanyag volt, a szerszámok is és az élet majdminden eszköze fából készült. Ezt a hagyományt élte tovább a buszmegálló esővédője, tömören lécezett oldalfalaival, belső padjával, a szemetes, a tavak körüli fedett terasz, pad, asztal. Az utcabútorok a közösségi terek elemei. Közösség képző formáló szerepük van. Barátkozásra beszélgetésre ezek a közösségi helyek adnak teret.

6. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZEI RÉSZLETEK

A jelenleg Faluház szerepét betöltő közösségi épület (volt iskola épülete) energetikai homlokzati felújítására, megújítására, tetőcseréjére sor került az elmúlt években. A temető ravatalozója is újjá varázsolódott. Az épületek anyaghasználatukban, színezésükben próbálják követni a hagyományokat. A Faluház tömege az eredeti arányrendszereket élteti tovább az ablakkeretezés, szemöldökpárkány és az ereszpárkány megtartásával, a harangtorony megújításával.

A temetőt mezőgazdasági területek veszik körül, látványa a tájban jelenik meg. A ravatalozó a földszintes tömegével, magas teteje ellenére, a teljes tömeghez viszonyított alacsony tornyával a tájba illeszkedő magasságú. A telekhatáron örökzöldek teremtik meg a tájhasználati elválasztást.

A hagyományos lakóházak megőrzése is végig gondolt, példaértékű lehet. A múlt és jövő között teremt kapcsolatot és folytonosságot. A korábbi épületek tömegei alkalmasak a mai lakhatási igények befogadására, vagyis 2-3 utcai szobát, esetleg udvari szobát és a komfortossághoz szükséges helyiségeket is ki lehet alakítani a régi alapterület, tetőtömeg megtartásával.

Minta értékű a homlokzati díszítés, a vakolat keretezés vakolat tagolás megtartása, a nyílászárók és a zsaluk fából történő újragyártása a mai energetikai követelményeknek megfelelően.

Az utcai homlokzaton az ablakok és a falak eredeti aránya megmaradt. Lábazatképzés, vakolt festett homlokzat és a cserépfedés változatlanul meghatározó a felújítás után is.

Vannak esetek, amikor a felújítás során a homlokzatképzés egyszerűsödik, a vakoltdíszítés elmarad.

Az új nyílászáróknál is megfigyelhető az osztásra való törekvés.

A színesség szintén egyszerűsödik. A fehér jelenleg a divatos szín, sok háznak a színvilágát a fehér a cserépszín és a középbarna képezi.

7. JÓ PÉLDÁK –SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK, EGYÉB BERENDEZÉSEK

A sajátos építményfajták épített és táji környezetbe helyezése a jövőre nézve változni fog. Az EU elvárásaival összhangban a jelenlegi jogszabályi környezet is az eszközök közös használatát preferálja a már meglévő infrastruktúrák fejlesztésénél is. Az újak létesítésénél az elektronikus hírközlési szolgáltatók a zöldmezős beruházások esetén új, földalatti infrastruktúra kiépítését tervezik. Jelenleg a parabola antennák, napelemek az utcaképet nem zavaró módon kerültek a tartószerkezetre a belterület határában és a Faluháznál. Az új országos szabályozás a nagy, önálló reklámtáblák kihelyezését közterületen, köztulajdonban lévő területen, valamint közterületről látható magánterületen tiltja. A településen csak tájékoztató tábla van a Faluház mellett.

Belsőárdon az egyéb berendezés közé sorolható a XX. század közepén kiépített bunkerrendszer még ma is fellelhető eleme. (tévesen barlangként jelent meg az adatszolgáltatásban).

MEGBÍZÓ:

Belsősárd Község Önkormányzata

8978. Belsősárd, Petőfi S. u. 17.

Vida József polgármester

Baranya Szabolcs főépítész

SZERZŐK:

Baranya Szabolcs

Wolf Beáta,

Cseri Gabriella,

Horváth Marianna

FOTÓK:

Rácz Dániel,

Révész László,

Szabó Márton

Resznek honlapja

régi felvételek: www.gallery.hungaricana.hu

www.mapio.net

commons.wikimedia.org

ÁBRÁK:

tak.lechnerkozpont.hu

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Örökségvédelmi hatástanulmány, 2005.

Magyarország kistájainak katasztere, MTA 2010.

A Kebele kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve, 2014.

2017.

